

Nieuwbouw en de rol van de gemeente

Van zorgplicht naar volledige verantwoordelijkheid

Sinds de regelgeving rondom huisvesting is gedecentraliseerd is de zorgplicht van gemeenten veranderd van het naleven van rijksregelgeving naar het zelf vormgeven en handhaven van relevante regelgeving in de plaatselijke verordening op onderwijshuisvesting. De gemeente is dan ook volledig verantwoordelijk en dient met (meerdere) gebruikspartners de juiste bouw- en samenwerkingskeuzes te maken. Hoe dat in zijn werk gaat leest u in dit artikel. Door: Len van Rijn

Binnen de samenwerking bij realisatie van een nieuwe school kan het bevoegd gezag van de school 'bouwheer' zijn en is vanuit die rol verantwoordelijk voor de realisatie van een gebouw dat tegemoet komt aan de onderwijsvisie van de school. Voor realisatie van nieuwbouw of renovatie van accommodaties voor bewegingsonderwijs is dit bouwheerschap afhankelijk van het feit of de voorziening nieuwbouw aan de school wordt toegewezen of dat dit wordt toegevoegd aan een multifunctionele (sport) accommodatie elders in de wijk. Deze nieuwe structuur biedt zowel beperkingen als kansen. Alleen indien gemeenten, bouwbegeleidingsdiensten en opdrachtgevers uitgaan van de juiste gegevens die een samenvoeging zijn van allerlei deelregelgeving en normen, is meer maatwerk te leveren dat voldoet aan de behoeften van alle gebruikers. Maatwerk niet alleen voor sportverenigingen, maar zeker ook voor onderwijs. Voor het vak bewegingsonderwijs geeft de KVLO de normlijsten mede vorm.

Gekoppelde gymzaal aan school of separate (multifunctionele) sportaccommodatie

Hoewel ook voor 1997 werd gestreefd naar een groot deel naschools medegebruik om de exploitatie van onderwijsgebouwen sluitend te maken, stonden gebouwen regelmatig na schooltijd leeg. Nu de kosten voor en van onderwijsgebouwen op de gemeentebegroting drukken wordt nog meer gestreefd naar een sluitende exploitatie. Om het gebouw kostendekkend te maken dient de wekelijkse gebruiksduur te worden verlengd. Vandaar ook dat er door veel gemeenten sterk wordt ingezet op gebruik na schooltijd. Voor de gymzaal is dan vaak het doel meer sportverenigingen gebruik te laten maken van de accommodatie. Aangezien niet elke (competitie)sport kan worden beoefend in een standaard

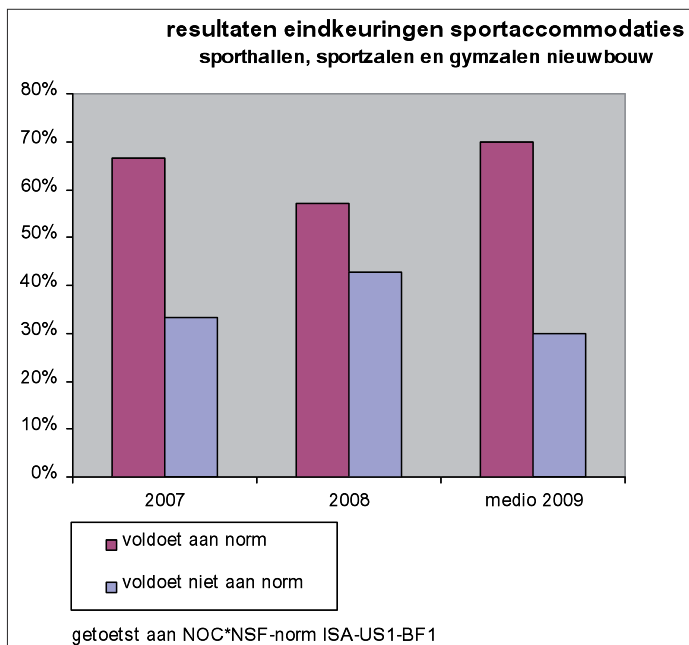
(school)gymzaal en schoolgebouwen soms afgelegen liggen, lukt dat naschoolse gebruik vaak maar matig. Bij nieuwbouwplanningen worden als gevolg van deze wens tot intensiever multifunctioneel gebruik grotere multifunctionele sporthallen geprogrammeerd die veelal (uit ruimtegebrek?) niet direct naast de school neergezet worden maar centraler in een wijk. Op deze wijze is een bijna volcontinue bezetting tot laat in de avond te realiseren. Nog efficiënter ruimtegebruik wordt vaak gerealiseerd door in deze sporthallen scheidingswanden te plaatsen om zo overdag drie of vier gymgroepen tegelijk te kunnen plaatsen. De eventueel benodigde wijzigingen binnen de plaatselijke verordening op onderwijshuisvesting worden dan meestal in een veel eerder stadium aangebracht. Veel collega's vinden zo'n separate gymvoorziening een groot nadeel. Vaak als enige onderwijsgevende binnen de school verrichten zij hun activiteiten ver weg van collega's en het schoolgebouw. Logistiek onhandig en ook gevoelsmatig 'ver weg'. Bovendien kunnen de middelste delen van een gescheiden sporthal niet als volwaardige gymaccommodatie worden gezien aangezien aan de scheidingswanden aan twee kanten geen inventaris kan worden gehangen en het al langer bekend is dat binnen het middelste deel (of de middelste delen) niet aan de akoestieknorm kan worden voldaan. De KVLO adviseert dan ook vanuit het oogpunt van het behalen van de kerndoelen en eindtermen en een veilige werkomgeving voor docenten LO de middelste delen niet als (volwaardige) accommodatie in te (laten) roosteren. Toch laten inroosteren van middelste zaaldelen kan, in geval van arbeidsongeschiktheid door arbeidsgerelateerde stressklachten, een aansprakelijkheidsstelling aan het schoolbestuur opleveren. Te weinig aandacht voor de normtabellen voor onderwijshuisvesting zorgt er dan ook vaak voor dat ook andere essentiële arbo-zaken voor (het verzorgen van) eigentijds bewegingsonderwijs niet altijd een hoge prioriteit hebben. Vaak ligt de focus bij nieuwbouw van een sporthal op de sportfunctie en veel minder op de onderwijsfunctie. Deze sport- en onderwijsfunctie stellen verschillende, soms tegenstrijdige, eisen aan de accommodatie. Afhankelijk van de affiniteit die de plaatselijke politiek heeft met LO blijkt dit vaak lastig te combineren.

Risico's voor de vakleerkracht LO

Juist bij nieuwbouw dient zich de mogelijkheid aan om accommodaties te bouwen conform de hedendaagse eisen. Indien de vaksectie hier niet in een vroeg stadium bij betrokken raakt is het risico dat, vaak uit kostenoverwegingen, gebouwd wordt uit een minimumvoorziening volgens de normen uit het bouwbesluit. Vaak ook nog zonder daarbij de specifieke eisen aan een onderwijswerkplek mee te nemen. Dit zorgt dan ook nog al eens voor onwenselijke (onwerkbare?) eigenschappen van de nieuwe ruimte. Om dit te illustreren ziet u een tabel van ISA Sport, de keuringsinstantie van NOC*NSF, die aangeeft dat 30% van de gekeurde zalen zijn afge-

keurd op nagalm en akoestiek. Voor deze tabel zijn nieuwbouwzalen gekeurd. De verwachting is dat een groot deel van de bestaande zalen ook niet voldoet.

Het is dan ook van belang bij nieuwbouw en renovatie de directie met de bouwheer te laten afspreken dat de voorziening alleen wordt betrokken indien het aan vooraf afgesproken eisen voldoet. Deze afspraken kunnen het beste gekoppeld worden aan de bouwopdracht waarin een arbo-check voor oplevering is opgenomen om te kijken of de vooraf afgesproken outcome-specificaties daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Om de verschillende risico's voor vakleerkrachten goed in kaart te kunnen brengen dienen we eerst te kijken naar de nieuwe eigenaar van de hal/zaal. Is dit het schoolbestuur, de gemeente of een commerciële instelling.

Als het schoolbestuur de nieuwe juridische eigenaar wordt, volgt vanuit het gemeentefonds een toevoeging aan het nieuwbouwbudget. Zonder toevoeging van extra middelen voor eventueel benodigde fundering omvat dit bedrag volgens de modelverordening € 774.035,26 op het schoolterrein en € 789.690,58 op afzonderlijk terrein. Dit bedrag is gebaseerd op een basisvoorziening van 252 m², met standaard voorzieningen. Indien de vaksectie een uitgebreidere voorziening zou willen realiseren dient er intern te worden geschoven binnen de nieuwbouwbegroting, eigen middelen van het bestuur te worden toegevoegd of extra budget te worden aangevraagd bij de gemeente. Of dit lukt is geheel en al afhankelijk van de input vanuit de vaksectie en de bereidheid van de directie, bestuur of de gemeente tegemoet te willen komen aan de extra kosten voor eigentijds bewegingsonderwijs en/of medegebruik. In deze constructie is het schoolbestuur bouwheer en kan het binnen het bouwproces, dus al bij het maken van het programma van eisen, stellen dat de gymzaal bij oplevering dient te voldoen aan de geldende regelgeving die de KVLO mede heeft opgesteld. Indien er duidelijke outcome specificatie's met de aannemer zijn vastgelegd hoef je tijdens de bouw niet te controleren of bijvoorbeeld de juiste hoeveelheid dempend materiaal of de juiste plafonds worden toegepast. Een opleverkeuring kan alle vooraf overeengekomen aspecten

toetsen alvorens het gebouw wordt overgedragen aan het schoolbestuur.

Invloed

Invloed uitoefenen op een nieuwbouwvoorziening waarvan de nieuwe eigenaar de gemeente of een exploitant is, in het algemeen lastiger. Deze nieuwe zaal/hal heeft meestal een multifunctioneel karakter met de daaruit voortvloeiende eisen vanuit verschillende toekomstige gebruikers. Het belang van een sportvereniging is vaak heel anders dan dat van de vakleerkracht LO. Het is de taak van de vaksectie, maar in ieder geval van het schoolbestuur, om aan te geven dat de ruimte gezien dient te worden als onderwijs arbeidsplek indien de gemeente daar ook groepen bewegingsonderwijs gaat plaatsen. Als dit niet gebeurt loopt het schoolbestuur het risico werknemers en kinderen activiteiten te laten verrichten in een ruimte die niet aan de arbo-regelgeving voor onderwijsgeevenden voldoet. Het arbeidswelzijn van de werknemer en de veiligheid van de kinderen is de verantwoordelijkheid van een schoolbestuur en niet van de eigenaar van een accommodatie. Mocht er in de toekomst sprake zijn eventuele schade als gevolg van ziekteverzuim of gezondheidsproblematiek is het schoolbestuur hiervoor aansprakelijk. Juist bij nieuwbouw zijn deze kostenposten op voorhand te minimaliseren door duidelijk aan te geven waar de nieuwe accommodatie volgens onderwijsnormen aan moet voldoen. Dat het verzorgen van bewegingsonderwijs in een ruimte die van origine een sportfunctie heeft een speciale aanpak nodig heeft, wordt echter vaak over het hoofd gezien. Men zet een sporthal neer, plaatst er drie goedkope scheidingswanden en het capaciteitsprobleem gymaccommodatie binnen de gemeente is grotendeels opgelost. Zonder specifieke afspraken tussen eigenaar en gebruiker die bij nieuwbouw in de bouwopdracht moeten zijn gemaakt, is werken in zo'n zaal vaak in strijd met de arbo-regels op bijvoorbeeld arbeidsgeluid en daglichttoetreding. Zoals gezegd: vroegtijdige bemoeienis en steun van de directie nog voordat het bestek van het object is opgesteld is dan ook eigenlijk onontbeerlijk.

Kansen voor vakleerkrachten LO

Juist bij nieuwbouw dient zich ook voor de vaksectie LO de unieke mogelijkheid aan om de onderwijsvisie tegen het licht te houden en de nieuwe accommodatie geschikt te maken voor nieuwe onderwijsontwikkelingen. Vaak gaan de accommodatiewensen die hieruit voortvloeien het bouwbudget te boven. Gemeenten en schoolbesturen hebben echter ook de mogelijkheid om meer te investeren in huisvesting voor bewegingsonderwijs. Een mooi voorbeeld hiervan is de gemeente Lelystad die de voorziening nieuwbouw met ca 35% opplust om meer ruimte beschikbaar te stellen voor hedendaags bewegingsonderwijs. Meer bewegen voor de totale bevolking staat bij veel andere gemeenten ook hoog op de agenda. Afhankelijk van die gemeentelijke agenda en doelstellingen om bewegen in de breedte te promoten zal een extra investeringsverzoek voor een uitgebreidere voorziening gehonoreerd kunnen worden. Dat vroegtijdige bemoeienis van directie, gevoed door de vaksectie LO, noodzakelijk is om te laten bouwen met de juiste normprotocollen en regelgeving heeft bovenstaande hopelijk duidelijk gemaakt.

Correspondentie:

huisvesting@kvlo.nl